

Gemeente Wassenaar

**Doelmatigheidsonderzoek
Voorschoolse Educatie (VE)
2017-2020**

Onderzoeksvraag

De gemeente Wassenaar heeft bij opdrachtverlening verzocht het Voorschoolse Educatie (VE) aanbod te evalueren en te onderzoeken of het doel van VE wordt behaald en wat de effecten hiervan zijn.

De centrale vraag bij het onderzoek is in hoeverre het programma VE de doelstelling heeft gerealiseerd binnen de daarvoor beschikbaar gestelde middelen. In het doelmatigheidsonderzoek staan aanbevelingen voor verbetering in de toekomst opgenomen en is de inzet van de financiële middelen verantwoord.

Inleiding

Een goede start met gelijke kansen

“Er dienen voldoende peuterspeelzalen in Wassenaar te worden behouden, zodat ook onze jongsten met voldoende taalkennis en sociaal vaardig naar het basisonderwijs gaan” Coalitieakkoord 2018-2022 Wassenaar: Zelfstandig en Verantwoordelijk.

De gemeente Wassenaar vindt het belangrijk dat kinderen een goede start maken. Vroege verschillen worden later niet of onvoldoende ongedaan gemaakt. Als kinderen eenmaal een onderwijsachterstand hebben, is het moeilijk om die in te lopen.

De gemeente Wassenaar streeft er daarom naar dat peuters al vroeg in aanraking komen met kindvoorzieningen die gericht zijn op brede talentontwikkeling en kwaliteiten. Voorzieningen dienen gericht te zijn op het stimuleren van de ontwikkeling en dragen bij aan de algemene cognitieve, sociaal-emotionele en motorische ontwikkeling van jonge kinderen. Als voorbeeld: Om het kind op een goede manier te kunnen ondersteunen, wordt er in Wassenaar gewerkt met een erkend VE programma: *Peuterplein*. Deze methode is door het Nederlands Jeugd Instituut aangewezen als een VE-programma met een doorlopende leer- en ontwikkelingslijn.

De bestrijding van onderwijsachterstanden en de inzet op brede talentontwikkeling begint al op de peuterleeftijd. Met kwalitatief hoogwaardige voorschoolse voorzieningen kunnen eventuele ontwikkelachterstanden bij (doelgroep)peuters vroegtijdig gesignaleerd en aangepakt worden. Een kwalitatief goede voorbereiding in voorschoolse voorzieningen is dan ook de basis voor een goede start in het primair onderwijs en de verdere schoolloopbaanontwikkeling.

Doelstelling VE

Het doel van Voor- en Vroegschoolse Educatie is dat ieder kind die een taal-, rekenkundige-, sociaal-emotionele en of motorische achterstand heeft of een achterstand dreigt te krijgen in een vroegtijdig stadium wordt ondersteund en de mogelijkheid krijgt om gebruik te maken van een educatieve voorziening om de achterstand in te halen of deze in het geheel niet te krijgen.

Voor en vroegschoolse educatie (VE) is onderdeel van het onderwijsachterstandenbeleid. Peuters met een mogelijke (taal)achterstand, ook wel ‘doelgroepkinderen’ genoemd, worden beter voorbereid in de aanloop naar de basisschool en er wordt voor gezorgd dat kleuters zonder achterstand naar groep 3 kunnen.

- Voorschoolse educatie is voor doelgroepeuters op kinderdagverblijven;
- Vroegschoolse educatie is bedoeld voor doelgroepleuters uit groep 1 en 2.

Het doelmatigheidsonderzoek richt zich op de voorschoolse educatie, dit is ook de huidige gehanteerde term.

Aanpak

Dit doelmatigheidsonderzoek is gebaseerd op inzichten uit interviews, aangedragen documenten door de externe partijen en overleg met de betrokken ambtenaren. De interviews zijn gehouden met betrokken organisaties: Norlandia kinderopvang, de SchoolAdviesDienst Wassenaar (SAD) en de Jeugdgezondheidszorg JGZ (onderdeel Centrum voor Jeugd & Gezin). Ook is er gesproken met de bestuurder van Stichting Katholiek Onderwijs Wassenaar (SKOW), omdat hier de meeste VE kinderen naar toe gaan. Het interviewen van ouders was niet mogelijk, omdat zij de Nederlandse taal onvoldoende machtig zijn. De resultaten van het doelmatigheidsonderzoek zijn ambtelijk afgestemd. De beleidsnota VE 2019-2021 is gebruikt als uitgangspunt voor de start van het onderzoek. Aangezien het onderzoek gaat over een kleine doelgroep, 25 kinderen in totaal betreft het hier niet een kwantitatief maar vooral een kwalitatief onderzoek. De betrokken wethouders hebben hiertoe verzocht.

Leeswijzer

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden is het rapport als volgt opgebouwd:

- In Hoofdstuk een beschrijven wij de voorzieningen
- Hoofdstuk twee beschrijft de wet- en regelgeving
- Hoofdstuk drie betreft de financiën
- Hoofdstuk vier gaat nader in op het kwaliteitskader VE
- In hoofdstuk vijf en zes beschrijven wij de resultaten van het onderzoek, de conclusie en aanbevelingen

1. Voorschoolse voorzieningen in Wassenaar

De gemeente Wassenaar kent 12 aanbieders van kinderopvang met in totaal 14 kinderopvanglocaties. De grootste aanbieder is Norlandia Kinderopvang B.V. met drie kinderopvanglocaties voor VE. Norlandia is momenteel de enige aanbieder van voorschoolse educatie in Wassenaar. Dat gebeurt op de locaties:

Schulpwei Zeepaardjes;	3 VE plekken
Schulpwei Zeesterren;	5 VE plekken (dit jaar 2021 uitbreiding naar 6 VE plekken)
Kloostertje ;	5 VE plekken
Zijwatering Spetters;	5 VE plekken

Er zijn in totaal vier groepen waar VE-peuters in zitten. Deze groepen zijn gemengd, dat wil zeggen dat er zowel reguliere als doelgroeppeuters in deze groepen zitten. Locatie De Schulpwei bestaat uit twee VE-groepen, de Zeepaardjes en de Zeesterren.

2. Wet - en regelgeving

Op de kinderopvang, waar een VE-groep is geformeerd, moet worden gewerkt met een integraal educatief programma (VE-programma) waarmee aan ontwikkelingsstimulering wordt gewerkt op de volgende domeinen: taal, rekenen, sociaal-emotionele en motorische ontwikkeling. De activiteiten op deze domeinen moeten ten minste gedurende 10 uur per week worden aangeboden en vanaf 1 augustus 2020 moet dat verplicht 16 uur zijn. Alle beroepskrachten op de VE-groep moeten voldoen aan de opleidingseisen (pedagogische vakopleiding en ten minste een afgeronde module gericht op het aanbieden van VE).

Het onderzoekskader van de Inspectie van het Onderwijs beschrijft hoe o.a. het toezicht op voor- en vroegschoolse educatie is ingericht. Het onderzoekskader omvat het waarderingskader en de werkwijze. Dit wordt jaarlijks geactualiseerd.

De inspectie houdt toezicht op de kwaliteit van de VE in voor- en vroegscholen en op de wijze waarop de gemeenten de verplichtingen aangaande het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (GOAB) nakomen.

De inspectie gaat na of er ten minste jaarlijks overleg is tussen de gemeente, de houders en de schoolbesturen en of er afspraken zijn gemaakt over wie de doelgroepkinderen zijn voor voorschoolse educatie, over de toeleiding, de doorlopende leerlijn en de resultaten van de voor- en vroegschoolse educatie. Daarnaast gaat men na of de gemeente zorg draagt voor voldoende voorzieningen in aantal en spreiding. Kinderen met een risico op een achterstand in de Nederlandse taal moeten kunnen deelnemen aan voorschoolse educatie. Deze informatie wordt opgehaald via een vragenlijst of contact met de gemeente.

3. Financiën

De gemeente Wassenaar kreeg in 2018 € 55.087,65 euro voor het uitvoeren van het Gemeentelijk Onderwijs Achterstanden Beleid (GOAB) vanuit het Rijk. Daarnaast heeft de gemeenteraad een bedrag van € 57.000,- overgeheveld van 2017 naar 2018 voor versterking peuterspeelzaalwerk (raadsbesluit 5 juni 2018).

In 2019 stelde het Rijk een budget van € 131.418,- euro beschikbaar. Daarnaast was nog een bedrag van € 49.561 aan gemeentelijke middelen in te zetten. Met dit grotere rijksbudget kwam ook een extra verplichting mee. Vanaf 1 augustus 2020 moeten gemeenten o.a. een aanbod van 16 uur VE per week in maximaal 40 weken per jaar realiseren voor doelgroepeuters, dit is op jaarbasis 640 uur en 960 uur in totaal over de leeftijdsperiode van 2,5 tot 4 jaar.

Vanuit dit budget gaat een deel naar de SchoolAdviesDienst Wassenaar en de voorschoolse educatie voor doelgroepeuters. De SchoolAdviesDienst Wassenaar verricht op basis van voornoemde middelen o.a. de volgende diensten: advisering en ondersteuning gemeente inzake VE, advisering en ondersteuning Norlandia inzake VE, scholing, coaching en intervisie pedagogisch medewerkers VE, toeleiding, plaatsing VE-peuters, afstemming tussen Norlandia, JGZ en gemeente.

De rijksuitkering is geormerkt geld voor het bestrijden van onderwijsachterstanden. Daarom hoeft dit niet uitsluitend gebruikt te worden voor voorschoolse educatie op peutervoorzieningen, maar kan het ook gebruikt worden voor het bestrijden van onderwijsachterstanden op de basisschool, voor zomerscholen, schakelklassen en onderwijskansenbeleid.

Er is door het rijk meer geld aan de gemeente beschikt dan tot op heden is uitgegeven. De gemeente kan deze middelen nog in de periode 2019-2022 (en voor een klein deel zelfs nog in 2023) besteden aan VE. Dit heeft te maken met de looptijd van vier kalenderjaren die per 31 december 2022 eindigt. Het nog niet bestede budget wordt ingezet op de aanbevelingen uit deze rapportage.

In de onderstaande tabellen staan de tot en met 2020 de daadwerkelijk gemaakte kosten en de beschikbare budgetten.

Voor 2020 was het budget € 254.592,- voor de verdeling van de middelen zie tabel 2.

In de tabel hieronder is een overzicht weergegeven van de beschikbare budgetten in 2018,2019 en 2020.

Tabel 1

Overzicht budgetten 2018		Overzicht budgetten 2019		Overzicht budgetten 2020	
GOAB-budget vanuit het Rijk	€ 55.087,65	GOAB-budget vanuit het Rijk	€ 131.418	GOAB-budget vanuit het Rijk	€ 205.719,-
Gemeentelijke middelen	€ 57.000,--	Gemeentelijke middelen	€ 49.561,-	Gemeentelijke middelen	€ 48.873,-
Budgettaire ruimte	€ 112.087,65,-	Budgettaire ruimte	€ 180.979,-	Budgettaire ruimte	€ 254.592,-

Voor 2021 is een voorlopige beschikking van € 260.855,- ontvangen voor GOAB (VE).

In onderstaande tabel de verdeling van de middelen/uitgaven:

Tabel 2

Overzicht verdeling budgetten 2018		Overzicht verdeling budgetten 2019		Overzicht verdeling budgetten 2020	
Norlandia (kinderopvang)	€ 60.000,-	Norlandia	€ 60.000,-	Norlandia	€ 72.698,17,-
Schooladviesdienst	€ 35.000,-	Schooladviesdienst	€ 35.000,-	Schooladviesdienst	€ 28.886,- subsidie voor ondersteuning VE € 25.724,40,- basistraining VE voor pedagogisch medewerkers nieuwe VE groep
Totale uitgaven	€ 95.000,-	Totale uitgaven	€ 95.000,-	Totale uitgaven	€ 127.311,57,-

Het jaar 2017 is niet opgenomen omdat deze bedragen hetzelfde zijn als in het jaar 2018 en 2019.

4. Kwaliteitskader VE

Voor de indicering en deelname van doelgroepeuters heeft Wassenaar de afgelopen jaren een eigen definitie¹ voor het indiceren van doelgroepeuters gehanteerd, deze is ruimer dan de definitie van het Rijk. Vanuit deze ruimere doelgroepdefinitie worden ook peuters geïndiceerd die achterstand hebben die niet voortkomt uit het opleidingsniveau van de ouders. De Jeugdgezondheidszorg bepaalt op basis van de doelgroepdefinitie of een peuter een doelgroepeuter is.

Een peuter krijgt een doelgroepindicatie, wanneer aan minimaal één van de volgende criteria wordt voldaan:

- Opleidingsniveau: het opleidingsniveau van beide ouders is lager dan mbo-2 niveau[1];
- Taalomgeving: wanneer er thuis met een kind weinig of niet wordt gepraat, gespeeld of voorgelezen in de moedertaal van het kind, is er sprake van een taalarme omgeving.
- Taal- of ontwikkelingsachterstand: Er is een taal- of ontwikkelingsachterstand, of een risico hierop, vastgesteld door de JGZ en deze achterstand is niet te wijten aan in het kind gelegen factoren;
- Individuele gronden: het kind kan door de JGZ, mede op basis van het verrijkt Van Wiechenonderzoek (VWO), aangemerkt worden als doelgroepkind, omdat het om (een) andere reden(en) baat zou kunnen hebben bij VE.

Kwaliteit op de VE-groep

Uit onderzoek blijkt dat continue professionalisering en praktijkverbetering (zoals observeren van de processen in de groep en individuele begeleiding van medewerkers) bijdraagt aan een kwaliteitsverbetering van het aanbod. Daarnaast ziet het Rijk een belangrijke rol weggelegd voor hbo'ers binnen de VE. Door het Rijk is de rol van de hbo'ers als volgt geformuleerd: de hbo-gekwalificeerde begeleiders in VE zijn nodig om het opbrengstgericht werken op de groep verder vorm te geven en de kwaliteit op de werkvloer te verhogen.

Op de voorschoolgroep moet worden gewerkt met een integraal educatief programma (VE-programma) waarmee aan ontwikkelingsstimulering wordt gewerkt op de volgende domeinen: taal, rekenen, sociaal-emotionele en motorische ontwikkeling. De activiteiten op deze domeinen moeten ten minste gedurende 16 uur per week worden aangeboden. Alle beroepskrachten op de VE-groep

¹ Wassenaar hanteerde tot op heden de volgende criteria om te bepalen of een kind behoort tot de doelgroep VVE en dus een indicatie VVE moet krijgen: 1. gewichtenscore 0,3 en 1,2 op basis van gewichtenregeling basisonderwijs. 2. Er is een taalspraakachterstand bij het kind geconstateerd op basis van het verrijkt Van Wiechenschema (ontwikkelingsonderzoek).

moeten voldoen aan de opleidingseisen (pedagogische vakopleiding en ten minste een afgeronde module gericht op het aanbieden van VE, zoals de starttraining VE).

- Er wordt gewerkt met een NJI erkend VE-programma dat een inhoudelijke doorgaande lijn kent met het primair onderwijs. Wassenaar werkt met de methode Peuterplein
- Er wordt gewerkt met een observatie- en registratiesysteem dat een doorgaande lijn kent met het primair onderwijs. Het observatie-registratiesysteem is Peuterpraat Focus. Dit systeem sluit niet direct 1 op 1 aan op een observatie-registratiesysteem van het primair onderwijs maar bevat wel dezelfde ontwikkelingslijnen. Bij de overdracht naar de basisschool wordt het observatiesysteem, na toestemming van ouders, overgedragen aan de basisschool.
- Per groep wordt minstens voor 4 uur per week een pedagogisch hbo'er ingezet
- Locaties maken een ouderbeleidsplan
- Er wordt middels de coaching, scholing en intervisie van de SchoolAdviesDienst voortdurend ingezet op professionalisering van de pedagogische en didactische vaardigheden van medewerkers. De focus ligt hierbij op de kennis en vaardigheden om opbrengstgericht te werken en doorgaande leerlijnen vorm te geven.

Registratie indicatie voorschoolse educatie

De JGZ indiceert voor de voorschool en registreert de indicatie VE in het eigen systeem en stuurt halfjaarlijks een update naar de beleidsambtenaar VE van de gemeente Wassenaar. Daarnaast stuurt de betreffende voorschool een bevestiging van inschrijving naar de JGZ, waardoor tevens in het systeem genoteerd kan worden dat de indicatie een vervolg heeft gekregen.

De gemeente Wassenaar streeft ernaar dat elke peuter in de leeftijd van 2,5 tot 4 jaar gebruik kan maken van een peutervoorziening van hoogwaardige kwaliteit. Het streven is om 95% van alle peuters met een doelgroepindicatie en 75% van alle peuters zonder indicatie te laten deelnemen aan het voorschools aanbod.

5. Onderzoekresultaten

Alle betrokken partijen, Norlandia, SchoolAdviesDienst Wassenaar en de Jeugdgezondheidszorg, hebben voorafgaand aan het onderzoek een vragenlijst ter voorbereiding ontvangen. De onderwerpen die besproken zijn:

- a) Meerwaarde van het VE aanbod voor de kinderen en de geboekte resultaten
- b) Wat was het gevolg geweest als deze kinderen het VE aanbod niet hadden gekregen?
- c) Knelpunten bij het uitvoeren van het aanbod, organisatorisch, financieel en inhoudelijk

- d) Wachtlijstproblematiek en de getroffen maatregelen
- e) Inzet financiële middelen
- f) indicatiestellingen
- g) Opleiding leidsters. Draagt dit bij aan kennisvergroting bij de peuter
- h) Dienstverlening vanuit de SchoolAdviesDienst Wassenaar
- i) Samenwerking binnen het netwerk van VE
- j) Doorstromen naar het basisonderwijs
- k) Wordt het doel van VE behaald?
- l) Afstemming met het basisonderwijs

a) Meerwaarde van het VE aanbod voor de kinderen en de geboekte resultaten

Door VE krijgen kinderen de ruimte om extra ondersteuning te krijgen. Ze komen al vroeg in aanraking met de Nederlandse taal, ze leren spelen en zien andere kinderen. Het is goed voor hun sociale ontwikkeling; ze leren omgaan in een groep en dit leidt tot gewenning. Ze spelen in een omgeving die stimuleert en hen uitdaagt. Veel kinderen komen uit vluchtelinggezinnen die veelal een teruggetrokken leven leiden en zitten daardoor vaak in een isolement. De resultaten zijn lastig meetbaar en worden ook niet getoetst, dit acht men vanuit de SchoolAdviesDienst Wassenaar ook niet wenselijk aangezien de ontwikkeling van jonge kinderen (peuters en kleuters) sprongsgewijs verloopt en daardoor niet in een toets moment te vangen is. Het afnemen van toetsen bij kleuters wordt daarom door het ministerie van onderwijs per augustus 2022 verboden.

Om de ontwikkeling van de peuters te volgen dienen de pedagogische medewerkers regelmatig en doelgericht de peuter te observeren. Hiervoor maakt Norlandia gebruik van Peuterpraat Focus, dit is een observatiesysteem dat de ontwikkeling van een peuter in kaart brengt. Er wordt naar gestreefd om tijdens de VE peuterperiode dit systeem 3x in te vullen namelijk met 2 jaar en 8 maanden, met 3 jaar en 2 maanden en met 3 jaar en 8 maanden. Deze indeling is gebaseerd op de gewenste situatie waarin de peuter met 2 jaar en 6 maanden start in de VE. Zoals in punt C zal worden toegelicht is dit helaas niet de huidige situatie. Door het later starten van de VE zijn er nu slechts 2 invulmomenten. De voortgang wordt altijd met de ouders erbij besproken.

Norlandia werkt daarom met Peuterpraat Focus, dit is een observatiesysteem dat de verschillende ontwikkelingsgebieden van een peuter in kaart brengt.

b) Wat was het gevolg geweest als deze kinderen het VE aanbod niet hadden gekregen?

Veel kinderen zouden zonder een VE-indicatie niet naar een peuteropvang gaan en daardoor een andere startpositie op school hebben.

Als deze kinderen geen VE zouden ontvangen zou hun start op de basisschool de 1^e kennismaking zijn met een groep leeftijdsgenoten en volwassenen, anders dan de ouders, die met hen activiteiten willen ondernemen. De gewenning op de basisschool zou meer tijd vragen waardoor ze pas later effectief deel zouden gaan nemen aan de onderwijsactiviteiten. Deze groep kinderen zouden op de basisschool pas voor het eerst kennismaken met de Nederlandse taal, hierdoor zou hun achterstand in het Nederlands zo groot zijn dat deze bijna niet meer in te halen is.

Verder valt het de onderwijsadviseur van de SchoolAdviesDienst op dat een deel van de doelgroepeuters een zwakke grove motoriek heeft. Deze peuters worden vaak tot 4 jaar vervoerd in een buggy. Een deel van de doelgroepeuters woont in de Duivenvoordenflats, de buitenspeelmogelijkheden zijn beperkt minder geschikt voor peuters. Goede speelvoorzieningen voor peuters die in een flat wonen zou wenselijk zijn evenals het stimuleren van ouders om buiten te spelen met hun peuter.

c) Knelpunten bij het uitvoeren van het aanbod, organisatorisch, financieel en inhoudelijk

Het grootste knelpunt zit op organisatieniveau en dat is dat er onvoldoende plaatsingsmogelijkheden zijn. VE is van 10 uur naar 16 uur gegaan. Er moet plek zijn voor vier dagdelen per kind. Het aantal VE plekken op een groep is beperkt aangezien er plaats moet zijn voor voldoende reguliere peuters op

een groep. In verband met de taalontwikkeling van de VE peuters is het van belang dat er voldoende reguliere peuters zijn die Nederlands spreken zodat er voldoende interactie in het Nederlands is in de peutergroep.

Er zijn niet genoeg VE plekken waardoor er een wachtlijst is ontstaan. VE peuters starten later, op driejarige leeftijd in plaats van 2,5 jaar, vanwege de wachtlijst. Hierdoor ontvangen de peuters gemiddeld maar 40 weken VE in plaats van 60 weken, dus maar 60% van de gewenste hoeveelheid.

De SchoolAdviesDienst stelt voor om, zolang peuters pas op 3 jarige leeftijd kunnen starten met VE, voor de kinderen van 2,5 jaar en hun ouders samenspelochtenden te organiseren. Een ouder komt dan 1x per week samen met de geïndiceerde peuter spelen in een spelgroep onder begeleiding van daarvoor opgeleide pedagogisch medewerkers, bijvoorbeeld in de bibliotheek. Dit aanbod is in eerste instantie bedoeld voor de wachtlijstkinderen. Het opstarten van een 'Samenspelgroep' kan door de SAD verder worden onderzocht in overleg met Norlandia.

Financieel gezien vraagt VE om een grote investering van de kinderopvang, omdat men moet voldoen aan de hoge eisen die VE stelt, zo moet er altijd VE personeel op de groep staan op HBO niveau. Veel organisaties kunnen dit niet bieden. Een extra groep kost extra geld. Kleine organisaties hebben zich als aanbieder van VE teruggetrokken, omdat VE financieel en organisatorisch te veel van ze vergt. Norlandia kan VE aanbieden omdat zij een grote organisatie zijn. Inhoudelijk geeft men aan dat 16 uur VE voor peuters te belastend is. Bij wet wordt verwacht dat een heel VE programma wordt uitgevoerd en dat peuters de volle 16 uur aanwezig zijn.

De verschillende organisaties (Norlandia, JGZ, CJG en de SAD) weten elkaar beter te vinden dan voorheen.

De methode Peuterplein biedt een basisaanbod voor de doelgerichte activiteiten. De pedagogisch medewerkers verrijken dit aanbod naar gelang de ontwikkelingsbehoeften van hun VE groep. Hiervoor schaft Norlandia zelf materialen aan. Andere gemeenten financieren een groot deel van het deze materialen. Norlandia zou het waarderen als ze een bijdrage kunnen ontvangen van de gemeente voor de aanschaf van thematisch spel materiaal. zoals bijvoorbeeld voor het thema Ik, pop, poppenkast, etc.

d) Wachtlijstproblematiek en de getroffen maatregelen

Er zijn op dit moment tien doelgroeppeuters die 2,5 jaar zijn maar die nog geen plekje hebben op een VE-groep.

Voorheen kon de kinderopvang meer kinderen verdelen over meerdere dagen en was er een gecombineerde groep van VE peuters in een kindopvanggroep; 's ochtends drie VE-peuters en 's middags drie andere VE-peuters. Norlandia had initiatief genomen om de toenmalige wachtlijst aan te pakken door de aantallen in de groep te verhogen en een nieuwe VE-peutergroep te openen per mei 2020. Met de wettelijk verplichte ophoging van de VE uren van 10 naar 16 uur moest het product veranderen. Door deze wetwijziging zijn alle middagkinderen komen te vervallen. Het gevolg van de wetwijziging is dat de oplossingen voor de wachtlijstproblematiek geheel teniet gedaan zijn.

Daarnaast is er het probleem dat er geen VE-peutergroep in het buurtschap Kerkehout is terwijl daar een deel van de doelgroep peuters vandaan komt. De ouders van deze peuters zijn meestal niet in staat om hun peuter naar Wassenaar -Dorp te brengen en hierdoor nemen deze peuters niet deel aan het VE-programma.

Norlandia onderzoekt of ze in Kerkehout een peuterspeelgroep met VE kunnen openen. Er zijn plannen voor een nieuw te bouwen Multifunctioneel Centrum in Kerkehout. Norlandia wil graag in dit centrum een ruimte die voor peuteropvang geschikt is.

De Jeugdgezondheidszorg treft maatregelen door nog kritischer te indiceren en de urgentie aan te geven. Een alternatief aanbod voor VE is een Sociaal Medische Indicatie (SMI). Hiervoor is maar 1 plek en het gaat via het Centrum voor Jeugd en Gezin. Deze plek wordt door de gemeente zelf gefinancierd. Men zou uitbreiding van deze plekken zeer wenselijk achten.

e) Inzet financiële middelen

De Jeugdgezondheidszorg krijgt een x aantal uren vergoed op jaarbasis, 5 minuten per kind, is niet royaal maar wel te doen. Zij doen de financiële verantwoording via hun jaarrapportage.

De SchoolAdviesDienst legt verantwoording af in hun jaarverslag VE.

Norlandia heeft de financiën ingezet voor de kinderen, alle plekken waren bezet. Zij maken geen jaarverslag, de verantwoording is om de drie jaar middels het kwaliteitskader. Dit kwaliteitskader wordt gebruikt bij het opstellen van het scholingsprogramma van de pedagogisch medewerkers van Norlandia door de SchoolAdviesDienst. Het scholingsprogramma wordt vervolgens naar de gemeente gestuurd.

f) Indicatiestellingen door JGZ

Er wordt strak geïndiceerd, omdat er weinig plekken beschikbaar zijn. Deze manier van strakke indicering kan er voor zorgen dat sommige kinderen geen VE krijgen, die er wel veel baat bij zouden hebben. Het indiceren op zich gaat steeds beter. Voorheen had iedere gemeente zijn eigen criteria. Momenteel hanteren alle acht gemeenten in de regio dezelfde werkwijze.

Als er zorgen zijn om een kind dan wordt de jeugdgezondheidszorg erbij betrokken. Aangegeven wordt dat dit wel beter kan.

g) Opleiding leidsters. Draagt dit bij aan kennisvergroting bij de peuter?

Er is een nieuwe opleiding gestart voor de VE, dit is een intensieve opleiding die door de gemeente gefinancierd wordt. De pedagogisch medewerkers zijn halverwege hun opleiding en de kennisvergroting is met name voor de deelnemers zelf. Men leert een nieuwe manier van kijken, kindgericht. Er wordt ook meer gekeken naar de speelomgeving van het kind. Differentiatie is belangrijk. Er is een betere planning rondom thema's wat zorgt voor een betere aansluiting bij de peuters.

h) Ondersteuning/ Dienstverlening vanuit de SchoolAdviesDienst Wassenaar

De onderwijsadviseur van de SchoolAdviesDienst Wassenaar adviseert en ondersteunt Norlandia inzake VE, verzorgt scholing van pedagogische medewerkers en intervisie bijeenkomsten tussen de verschillende VE-groepen van Norlandia. Tevens organiseert de onderwijsadviseur van de SchoolAdviesDienst Wassenaar afstemmingsoverleggen tussen Norlandia, JGZ, CJG en de gemeente. De kinderopvang is zeer tevreden over de aangeboden ondersteuning hetgeen bijdraagt aan de ontwikkeling van de pedagogische medewerkers.

i) Samenwerking binnen het netwerk van VE

De samenwerking binnen het netwerk is goed en gaat steeds beter. De lijnen tussen de, Norlandia, JGZ en de SAD zijn kort. Doordat de SAD ook een partner is in het CJG kan de orthopedagoog van de SAD die ook in het CJG zit makkelijk aansluiten bij overleggen en kan bij vragen over de ontwikkeling van een peuter door Norlandia of JGZ worden ingeschakeld. Tegenwoordig sluit de gemeente aan en dat wordt als prettig ervaren. Men is in gesprek met elkaar over de wachtlijst. Alles valt of staat hiermee. Voor de jeugdgezondheidszorg is dit zwaar, zij zien de ouders, het kind en hoe hard deze het nodig hebben. Meer overleg tussen de SAD, CJG, JGZ en Norlandia op casuïstiek niveau is

wenselijk. Er zijn complexe peuters waar meer uren overleg voor nodig is. De jeugdgezondheidszorg zit krap in de uren.

j) Doorstroom naar het basisonderwijs en monitoring

Als peuters doorstromen naar het basisonderwijs is er altijd een 'warme overdracht'. Dit is een gesprek tussen de pedagogisch medewerkers, de intern begeleider of leerkracht van de basisschool en de ouders. In dit gesprek wordt de ontwikkeling van de peuter besproken aan de hand van het observatie- registratiesysteem Peuterpraat Focus. Nadat een peuter gestart is op een basisschool valt hij in de zorgstructuur van de school die voor alle leerlingen geldt. Als de ontvangende leerkracht gaande weg nog vragen heeft aan de pedagogisch medewerkers wordt er (na toestemming van ouders) contact opgenomen.

Indien de basisschool zorgen heeft over de ontwikkeling van de leerling kunnen zij de onderwijspecialist PPO Leiden, werkzaam bij de SchoolAdviesDienst Wassenaar, inschakelen waarna er samen met school, ouders en mogelijk andere experts gekeken wordt naar de onderwijsbehoeften van de leerling en kan er een ondersteuningsteam worden opgestart. De VE-peuters worden niet als groep gemonitord als zij op de basisschool zitten.

De pedagogisch medewerkers van Norlandia zorgen voor de warme overdracht en doen de reguliere monitoring op de ontwikkeling van het kind. Hierbij worden zij ondersteund door de onderwijsadviseur van de SchoolAdviesDienst Wassenaar.

Daarnaast spreken de pedagogisch medewerkers de ouders regelmatig over het gedrag van hun kind en bespreken zij zorgen en eventuele vragen over het kind. Indien pedagogisch medewerkers zich zorgen maken over de ontwikkeling van een peuter kunnen zij dit bespreken met de orthopedagoog van de SchoolAdviesDienst die tevens partner in het Centrum Jeugd en Gezin is. De orthopedagoog kan indien noodzakelijk de peuter inbrengen in het multidisciplinair overleg van het Centrum Jeugd en Gezin.

De jeugdgezondheidszorg heeft een logopediste in dienst. Kinderen van twee jaar worden met spraak of taalachterstand verwezen naar logopedie. Zij worden onderzocht, krijgen adviezen en zo nodig wordt i.o.m. de jeugdarts verwezen naar een andere hulpverlener. Bij grote zorgen wordt verwezen naar o.a. Kentalis/LUMC voor integrale vroeghulp.

k) Afstemming met het onderwijs

Norlandia, de SchoolAdviesDienst Wassenaar en de Jeugdgezondheidszorg ervaren de samenwerking met het onderwijs positief.

Voor dit onderzoek is ook gesproken met de bestuurden van Stichting Katholiek Onderwijs Wassenaar, waar de meeste VE kinderen naar uitstromen.

Het onderwijs heeft een bijzondere positie binnen deze evaluatie. Gelet op de aard van de vraagstelling in dit onderzoek, kon het onderwijs geen kwalitatief oordeel geven over het VE programma omdat zij, naar eigen zeggen, onvoldoende kennis hebben van voorliggende programma's. Zij zien niet wat de effecten van VE zijn op het moment dat deze kinderen het Primair Onderwijs binnen komen. Daardoor kunnen zij ook geen uitspraak doen over wat de toegevoegde waarde van VE is.

Het onderwijs geeft aan dat er wel behoefte is aan een betere aansluiting tussen de voorschoolse voorzieningen en de schoolse voorzieningen door versterking van de informatieoverdracht. Een andere optie is om te werken aan een doorgaande ontwikkelingslijn van kinderen van 0 tot 12 jaar waarin voorschoolse en schoolse voorzieningen organisatorisch en inhoudelijk met elkaar verbonden zijn bijvoorbeeld binnen Integrale Kind Centra (IKC).

Het onderwijs wil graag meewerken aan de overgang van VE naar onderwijs om deze te versterken en te verbeteren. Voor de toekomst willen zij betrokken worden bij de betekenis van een indicatie voor een kind en onderzoeken hoe de betrokken partijen in overleg met elkaar kunnen komen tot afstemming.

l) Wordt het doel van VE behaald?

Het doel van VE wordt deels behaald. Qua aanbod wordt er, middels scholing en coaching van de pedagogisch medewerkers door de Schooladviesdienst Wassenaar hoog ingezet op de kwaliteit en dit zorgt ervoor dat de peuters die deelnemen extra ondersteuning krijgen.

De wachtlijst zorgt er echter voor dat kinderen te laat worden geplaatst. Peuters vanaf twee jaar zijn het meest gevoelig voor ontwikkeling en hoe later je start hoe moeilijker het wordt om de achterstand in te halen. De achterstand kan ook groter worden als het lang duurt voordat de peuter geplaatst kan worden. Door het huidige tekort aan VE-plekken ontvangen de VE-peuters in totaal gemiddeld maar 40 weken VE voordat ze vier jaar worden in plaats van 60 weken.

6. Conclusie en Aanbevelingen

De resultaten van dit doelmatigheidsonderzoek laten zien dat het aanbod VE loont. Peuters lopen minder achterstand op, de taalontwikkeling is beter en het draagt bij aan een betere startpositie in het basisonderwijs. Deze bevinding komt overeen met het inspectierapport van februari 2020. De kwaliteit van VE is door de inzet van de Norlandia, JGZ en de SAD op orde. Het tekort aan VE-plekken is een probleem waardoor peuters onvoldoende uren VE kunnen ontvangen. Als peuters op de leeftijd van 2,5 jaar zouden kunnen starten met VE in plaats van met 3 jaar dan zouden zij meer VE ervaring opdoen voordat zij naar de basisschool zouden gaan dan nu het geval is. Dit zou de kans op een achterstand aanzienlijk verkleinen.

De verbeterpunten hebben we omgevormd tot aanbevelingen die o.a meegenomen kunnen worden in de nieuw op te stellen beleidsnota VE.

Aanbevelingen

1. Aanpak wachtlijst

Pak het probleem van de wachtlijsten aan, bijvoorbeeld door extra middelen, mogelijkheden extra VE-groep of onderzoeken of er geen andere dagindeling gerealiseerd kan worden om de wachtlijst aan te pakken.

Hoeveel flexibiliteit is er in de wet- en regelgeving?

2. Start VE vanaf 2 jaar

Start VE vanaf 2 jaar. Hoe jonger hoe meer de effecten van VE zichtbaar zijn qua taalontwikkeling. Aangezien dit, door het tekort aan VE-plekken, niet op korte termijn te realiseren is, is het onderzoeken van het opstarten van een ‘Samenspelgroep’ wenselijk. De SAD kan dit verder onderzoeken in overleg met Norlandia.

3. Overlegstructuur

Vijf tot zes maal per jaar overleg tussen Kinderopvang, Schooladviesdienst, Jeugdgezondheidszorg en gemeente over beleidsontwikkelingen, maar ook op casuïstiek niveau. Onderzoek of onderwijs ook kan aansluiten.

4. Sociaal Medische Indicatie

Meer SMI plekken aanbieden zodat peuters die net niet voor een VE indicatie in aanmerking komen toch kunnen starten in de peuteropvang. Hierdoor wordt het risico op een achterstand bij start op de basisschool beperkt .

5. Ouderparticipatie

In de toekomst ouders meer betrekken binnen de opvang door o.a. het organiseren van koffieochtenden, spelen met kinderen, dit door activiteiten laagdrempeliger te maken. Dit onderwerp wordt door Norlandia samen met de adviseur van de School Advies Dienst meegenomen in de begeleiding van de pedagogische medewerkers.

6. Overgang VE naar Onderwijs

Versterken en verbeteren overgang VE naar het onderwijs. Onderwijs betrekken bij de indicaties en afstemmingsafspraken maken.

7. Aansluiting voorschoolse en schoolse voorzieningen

Versterken informatieoverdracht en verbinden van de voorzieningen. De SchoolAdviesDienst kan onderzoeken of er een mogelijkheid is voor periodiek overleg tussen Norlandia en de leraren van de scholen waar veel VE-peuters instromen.

8. Investing VE

Blijvend investeren aan de voorkant op jonge leeftijd dus in VE omdat dit toekomstige achterstand en problemen van kinderen kan voorkomen.
